

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
менеджменту та бізнесу
Протокол № 1 від 26.08.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

КРОС-КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
д.е.н., професор

Тетяна БЛИЗНЮК

Завідувач кафедри
менеджменту та бізнесу

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Харків
2024

ВСТУП

Крос-культурний менеджмент – це управління відносинами, що виникають на межі національних і організаційних культур, дослідження причин міжкультурних конфліктів та їх нейтралізація, з'ясування і використання при управлінні організацією закономірностей поведінки, властивих національній діловій культурі.

Ефективний крос-культурний менеджмент означає спільне з представниками інших культур ведення бізнесу, засноване на визнанні та повазі крос-культурних відмінностей та формуванні спільної корпоративної системи цінностей, які б сприймалися і визнавалися кожним членом багатонаціонального колективу.

Метою навчальної дисципліни є формування крос-культурного підходу до ведення бізнесу в сучасних умовах глобалізації з метою підвищення ефективності управлінської взаємодії представників різних національних культур.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- дослідження причин міжкультурних конфліктів;
- з'ясування закономірностей поведінки, властивих національній діловій культурі.

Об'єктом вивчення дисципліни є процес управління відносинами, що виникають на межі національних і організаційних культур, дослідження причин міжкультурних конфліктів та їх нейтралізація, з'ясування і використання при управлінні організацією закономірностей поведінки, властивих національній діловій культурі.

Предметом навчальної дисципліни є принципи, форми і методи управління відносинами, що виникають на межі національних і організаційних культур, дослідження причин міжкультурних конфліктів

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності	Здатність вирішення проблемних ситуацій у багатонаціональних колективах
Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень	Здатність враховувати особливості національних ділових культур для підвищення ефективності організації в умовах глобалізації економіки
Демонструвати комунікативні, дослідницькі, технологічні та крос- культурні навички, необхідні для аналізу бізнес-ситуацій,	Здатність враховувати крос-культурний аспект при здійсненні ділового

готувати, обґрунтовувати і презентувати управлінські рішення	співробітництва з іноземними бізнес-партнерами
Застосовувати кількісні та якісні методи для обґрунтування ефективних управлінських рішень в міжнародному бізнес-середовищі	Здатність обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням крос-культурного аспекту

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Концептуальні підходи до крос-культурного менеджменту.

Тема 1. Феномен «культури» в крос-культурному менеджменті

1.1. Аналіз сутності поняття «культура».

Основні підходи до ролі феномену «культури» в крос-культурному менеджменті. Систематизація та аналіз авторських понять дефініції «культура» в контексті крос-культурного менеджменту.

1.2. Становлення крос-культурного менеджменту як міждисциплінарної науки.

Етапи формування крос-культурного менеджменту як самостійної науки. Аналіз сутності поняття «крос-культурний менеджмент». Міждисциплінарний характер крос-культурного менеджменту. Рівні крос-культурного менеджменту.

1.3. Підходи до визначення ролі культури в міжнародному бізнесі.

Підходи до визначення ролі культури в міжнародному бізнесі (за Р. Робінсоном). Універсальний підхід. Системний підхід. Ціннісний підхід. Модель Т. Гледвіна та В. Терпстра. Класифікація особистостей за цінностями й інтересами. Модель культури Ф. Тромпенаарса та Ч. Хемпден-Тернера. Модель культури як «колективного програмування». Рівні культури (за Г. Хофстеде). Рівні людської особистості (ментальне програмування Г. Хофстеде). Модель «айсбергу» Е. Холла.

1.4. Основні функції культури та характеристики культури в контексті крос-культурного менеджменту

Основні функції культури в суспільстві. Характеристики культури в контексті крос-культурного менеджменту.

Тема 2. Особливості взаємодії різних культур.

2.1. Національна культура та її складові в сучасних умовах.

Поняття національної культури. Основні елементи національної культури. Особливості процесу комунікації під взаємовпливом національної культури. Основні причини порушень міжкультурних комунікацій. Види стереотипів. Вплив світових релігій на національну культуру. Національна ідентичність.

2.2. Особливості крос-культурної взаємодії.

Основні характеристики взаємодії різних культур. Складові процесу онтогенезу людини. Механізми інкультурації. Основні характеристики стратегій акультурації. Результати акультурації.

2.3. Культурний шок.

Взаємодія з іншими культурами: розвиток основних цінностей і поглядів (на основі підходу Р. Льюїса). Основні категорії симптомів культурного шоку. Фактори, які впливають на тривалість акультурації в процесі крос-культурної взаємодії особистості. Фази культурного шоку.

2.4. Національна ідентичність.

Поняття національної ідентичності. Культура як зброя.

Змістовий модуль 2. Національні культури: крос-культурний підхід

Тема 3. Класифікації національних культур

3.1. Модель 6-D (підхід Г. Хофстеде)

«Дистанція по відношенню до влади». «Співвідношення індивідуалізму і колективізму». «Співвідношення мужності і жіночності» чи «Мотивація до досягнення та успіху». «Уникнення невизначеності». «Часова орієнтація». «Потурання на протипагу стримуванню». Зміни в моделі в жовтні 2023.

3.2. Модель Е. Холла та М. Холл.

Характер використання простору. Основні характеристики високо- та низькоконтекстних культур. Характер використання часу. Вплив характеру використання часу на поведінку менеджера.

3.3. Модель Р. Д. Льюїса.

Моноактивні (linear-active) культури як орієнтація на виконання завдання (task-oriented). Поліактивні (multi-active) як орієнтація на міжособистісні відносини (people-oriented). Реактивні (reactive) культури як орієнтація на збереження репутації (respect-oriented listeners). Трикутник Р. Льюїса.

3.4. Проєкт GLOBE

Історія проєкту GLOBE. Впевненість. Інституційний колективізм. Груповий колективізм. Орієнтація на майбутнє. Гендерний егалітаризм. Орієнтація на людину. Орієнтація на результат. Дистанція влади. Уникнення невизначеності

Тема 4. Національні особливості організаційної культури

4.1. Поняття організаційної культури

Сутність поняття «організаційна культура». Рівні організаційної культури (підхід Е. Шейна). Цінності організаційної культури успішних компаній (підхід Т. Пітерса і Р. Уотермана). Характеристики організаційної культури (сформовано на основі підходу Ф. Харріс та Р. Моран).

4.2. Функції та властивості організаційної культури.

Функції організаційної культури. Властивості організаційної культури.

4.3. Класифікації організаційних культур: національний контент.

Класифікація Ф. Тромпенаарса та Ч. Хампден-Тернера. Класифікація Г. Хостеде, Г. Дж. Хофстеде та М. Мінкова.

Тема 5. Національні стилі менеджменту.

5.1. Мотивація в різних країнах.

Значимість трудової діяльності в різних бізнес-культурах. Фактори, що впливають на відношення до праці, національні особливості. Міжкультурне співставлення моделей мотивації в різних країнах. Мотивація культурно-різнорідного персоналу. Національна специфіка просування, підготовки та перепідготовки кадрів.

5.2. Стилi лiдерства в рiзних країнах.

Характеристики національних стилів лідерства. Західний та східний варіанти організації влади. Різні в представленнях про статус і керівництво. Фактори, що впливають на ефективність лідерства в різних культурах.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Ділова ситуація «Налагодження міжнародних ділових контактів»	Аналіз ситуації та причини її виникнення. В цьому полягає крос-культурний конфлікт та як його вирішити.
Тема 2. Завдання 2. Ділова ситуація «Італійсько-швейцарська криза»	Аналіз ситуації та причини її виникнення. В цьому полягає крос-культурний конфлікт та як його вирішити.
Тема 2. Завдання 3. Ділова ситуація «Кандидат на відрядження»	Аналіз ситуації та причини її виникнення. В цьому полягає крос-культурний конфлікт та як його вирішити.
Тема 3. Творче завдання. Частина 1. «Крос-культурний аналіз національної культури країни»	Культурний профіль обраної країни. Аналіз національної культури обраної країни за визначеними класифікаціями (Хофстеде та ін.) з детальним аналізом кожної культурної ознаки. Порівняння цієї країни з Україною
Тема 4. Творче завдання. Частина 2. «Крос-культурний аналіз домінуючих типів організаційної культури в національній культурі країни»	Аналіз домінуючих типів організаційної культури в національній культурі обраної країни з визначеними класифікаціями з детальним аналізом кожної культурної ознаки. Порівняння цієї країни з Україною
Тема 5. Творче завдання. Частина 3. «Аналіз національних особливостей менеджменту»	Аналіз національних особливостей менеджменту в обраній країні з наведенням прикладів національного стилю лідерства та мотивації

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1.	Вивчення лекційного матеріалу

Тема 2.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 3.	Вивчення лекційного матеріалу
Творче завдання. Частина 1. «Крос-культурний аналіз національної культури країни»	Культурний профіль обраної країни. Аналіз національної культури обраної країни за визначеними класифікаціями (Хофстеде та ін.) з детальним аналізом кожної культурної ознаки. Порівняння цієї країни з Україною
Тема 4.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 4. Творче завдання. Частина 2. «Крос-культурний аналіз домінуючих типів організаційної культури в національній культурі країни»	Аналіз домінуючих типів організаційної культури в національній культурі обраної країни з визначеними класифікаціями з детальним аналізом кожної культурної ознаки. Порівняння цієї країни з Україною
Тема 5.	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 5. Творче завдання. Частина 3. «Аналіз національних особливостей менеджменту»	Аналіз національних особливостей менеджменту в обраній країні з наведенням прикладів національного стилю лідерства та мотивації

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 2, 3, 4), проблемна лекція (Тема 5)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-5)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 5), кейс-метод (тема 1-2), індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання (теми 3-5)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

для дисципліни з формою семестрового контролю залік: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисципліни з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль:

компетентнісно-орієнтованих завдань (15 балів); творче завдання (3 частини) (45 балів); контрольні роботи (15 балів); підсумкова контрольна робота (25 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Теорія управління [Електронний ресурс] : навчальний посібник / І.А. Грузіна, І.О. Кінас, І.М. Перерва [та ін.]; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. — 137 с. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27798>

Додаткова

2. Близнюк Т. П. Типология национальных стилей лидерства / Т. П. Близнюк // Economy digitalization in a pandemic conditions: processes, strategies, technologies: International scientific conference (January 22-23, 2021. Kielce, Poland). Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. — С. 15-20. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25941>

3. Близнюк Т. П. Крос-культурні особливості менеджменту сучасної мультинаціональної організації: монографія. — Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2017. — 296 с. — Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26203>

4. Cross-Cultural Management. Practicum for Bachelor's (first) degree students of speciality 073 "Management" [Electronic resource] / compil. by T. Blyznyuk; Simon Kuznets Kharkiv national university of economics. - E-text data (141 КБ). - Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2021. - 55 p. — Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25684>

5. Zehetner A. Generation Z's Expectations of Their Leaders: A Cross-cultural, Multi-dimensional Investigation of Leadership Styles / A. Zehetner A. , D. Zehetner, T. Lepeyko, T. Blyznyuk // Proceedings of the European Conference on Management, Leadership and Governance, 2022, 2022-November, P. 447–455

Інформаційні ресурси

6. Офіційний сайт Р. Льюїса [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://blog.crossculture.com/>.

7. Офіційний сайт Г. Хофстеде [Електроний ресурс]. - Режим доступу: <https://geerthofstede.com>.

8. Офіційний сайт Ф. Тромпенаарса та Ч. Хемпден-Тернера [Електроний ресурс]. Режим доступу: <http://www2.thtconsulting.com/>.